

Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce

V Praze dne 16. 12. 2016

Čj. MSMT-27988/2016

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává tyto informace, které mají sloužit jako metodická pomoc pro základní školy k organizaci zápisů k povinné školní docházce, jejichž součástí může být orientační posouzení školní připravenosti, respektive schopností a dovedností dítěte v oblastech stanovených Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen „RVP PV“), tj. očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí, které lze v průběhu zápisu orientačně posoudit.

Účelem tohoto materiálu je předložit základním školám podrobné informace pro optimální průběh zápisů k povinné školní docházce v souladu s novelizovanými právními předpisy, zejména se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s § 3a vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem poskytnutí uvedených informací je přispět k celkově vyšší úrovni a kvalitě prováděných zápisů dětí k povinné školní docházce. Vlivem působení jednotlivých škol na zákonné zástupce dítěte při zápisu k povinné školní docházce je pak možné předpokládat i snížení počtu odkladů povinné školní docházky.

I. Právní rámec

Zápis dětí do základních škol vychází z ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, kde je specifikován takto:

§ 36 odst. 3 školského zákona: Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.

§ 36 odst. 4 školského zákona, ve znění účinném od 1. 1. 2017: Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

Komentář: Nesplnění povinnosti přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce ze strany zákonného zástupce lze považovat za porušení jeho právních povinností, resp. za přestupek dle § 182a odst. 1 písm. a) školského zákona: Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že a) jako zákonný zástupce nepřihlásí dítě k zápisu k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4. Za zmíněný přestupek lze uložit pokutu až do 5 000 Kč. Žádost o přijetí podává zákonný zástupce, není uvedeno, že musí při jejím podání být přítomné i dítě.

§ 37 odst. 1 školského zákona, ve znění účinném od 1. 1. 2017: Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

Komentář: Diagnostiku dětí, u kterých zákonní zástupci žádají udělení odkladu školní docházky, provádí školské poradenské zařízení (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum) a odborný lékař nebo klinický psycholog. Ředitel následně rozhoduje o udělení odkladu povinné školní docházky, je-li žádost podána v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4 školského zákona i s oběma doporučujícími posudky.

Zároveň je třeba uvést, že i na případ řízení o odkladu povinné školní docházky je třeba aplikovat § 45 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, tzn. v případě, že žádost nemá předepsané náležitosti nebo trpí jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění, poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě; současně může řízení přerušit (§ 64 správního řádu).

Výše uvedené v konkrétním případě znamená, že ředitel školy vyzve žadatele k odstranění nedostatků žádosti a stanoví přiměřenou lhůtu (v kontextu daného případu) pro doplnění náležitostí žádosti o odklad povinné školní docházky (např. doložení doporučujícího posouzení příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa).

§ 37 odst. 2 školského zákona: Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.

Komentář: Při zápisu má škola povinnost informovat zákonné zástupce obecně o možnosti udělení odkladu školní docházky, a to bez ohledu na vyzrállost a připravenost dítěte. Školský zákon umožňuje odklad, ale pokud zákonný zástupce dítěte o odklad nepožádá, je jediným rozhodujícím kritériem věk dítěte, nerozlišují se jeho schopnosti, dovednosti. Škola sama nemůže na základě výsledku jakýchkoli zjišťování znemožnit zahájení povinné školní docházky.

§ 37 odst. 4 školského zákona, ve znění účinném od 1. 1. 2017: Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky, podle odstavce 1 nebo 3

- informuje zákonného zástupce o povinnosti předškolního vzdělávání dítěte a možných způsobech jejího plnění.

Komentář: Povinnost předškolního vzdělávání a způsoby jejího plnění uvádí § 34a školského zákona.

§ 46 odst. 1 školského zákona: Místo a dobu zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání stanoví ředitel školy, a to v souladu s § 36 odst. 4 a oznámí to způsobem v místě obvyklým. O přijetí k základnímu vzdělávání rozhoduje ředitel školy za podmínek stanovených v § 36.

Komentář: Ředitel školy vyhláší datum zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání v dané škole. Termín zápisu musí být stanoven tak, aby odpovídal době v rozmezí od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

II. Organizace zápisů

Organizaci a průběh zápisu k povinné školní docházce určuje vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o základním vzdělávání“):

§ 3a odst. 7 vyhlášky o základním vzdělávání: Škola před zahájením zápisu zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup informace k organizaci a průběhu zápisu, které obsahují kritéria pro přijímání žáků, počet žáků, které je možné přijmout, popis formální a případných dalších částí zápisu a popřípadě další údaje.

Komentář: Ředitel školy zveřejňuje v dostatečném předstihu informace o organizaci a průběhu zápisu způsobem v místě obvyklým, s ohledem na § 3a odst. 7 vyhlášky o základním vzdělávání také způsobem umožňujícím dálkový přístup. Zveřejnění způsobem umožňujícím dálkový přístup je v praxi forma zveřejnění informací na webových stránkách, někdy bývá takové zveřejnění popsáno jako „dálkový přístup pomocí počítačové sítě“. Součástí zveřejněných informací jsou i ředitelem školy stanovená kritéria pro přijímání žáků.

Zákon stanoví, že přednostně jsou k povinné školní docházce v dané škole přijímány děti s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu spádové školy, děti umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Podle § 178 odst. 1 školského zákona je povinností obce zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky všem svým občanům. Obec proto nemůže přijímat pasivně fakt, že její škola nemá dostatečnou kapacitu. Úkolem obce je také v souladu s demografickým vývojem a rozvojem území rozvíjet vzdělávací infrastrukturu.

Všichni žáci ze školského obvodu, resp. společného školského obvodu mají nárok na přednostní přijetí k základnímu vzdělávání před ostatními žáky. Zákon však neřeší poměry uvnitř této množiny, protože by mělo být zřejmé, že počet přijímaných žáků ze školského obvodu spádové školy má být shodný nebo menší, než jsou kapacitní možnosti základní školy.

Stav, kdy škola nemůže pojmout všechny žáky ze školského obvodu, je nutné považovat za nežádoucí. Svědčí zpravidla o tom, že obec vymezila školský obvod (nebo uzavřela dohodu o společném školském obvodu s jinou obcí, resp. jinými obcemi), bez ohledu na kapacitu školy a bez náležité znalosti demografických podmínek na příslušném území. Případně může tato situace svědčit o tom, že obec nereaguje odpovídajícím způsobem na změny v počtu obyvatel v příslušném obvodu.

V případě, že počet dětí uvnitř školského obvodu spádové školy překračuje kapacitní možnosti základní školy, nemá ředitel vhodný nástroj na odmítnutí oprávněných žadatelů o přijetí a řešení je nutné hledat v povinnosti obce podle § 178 odst. 1 školského zákona, podle kterého je obec „povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ...“.

I kdyby totiž existovala kritéria pro nepřijetí dítěte ze školského obvodu do spádové základní školy, nebylo by zřejmé, kam se má dítě přihlásit k plnění povinné školní docházky. Proto musí učinit opatření nejprve obec pro všechny své školou povinné žáky a o řešení informovat ředitele základní školy, kteří následně stanoví kritéria pro rozhodování o přijetí/nepřijetí.

Pokud škola nemá dostatečnou kapacitu pro všechny spádové děti (ať už v důsledku zastaralé obecně závazné vyhlášky, která nereflektuje novely právních předpisů, nezohlednění

populačního boomu či přehlašování trvalých pobytů), zůstává povinností obce zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, které se nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních. Obec může zajistit plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

U dětí, které nemají místo trvalého pobytu v příslušném školském obvodu, může ředitel školy rozhodnout o nepřijetí těchto dětí nejen z kapacitních důvodů, ale též z důvodu nesplnění kritérií jím stanovených k přijetí (nicméně takovým kritériem nemůže být spádovost).

Kapacita tříd prvního ročníku i kritéria k přijetí musí být stanovena předem, neboť účastníci řízení musí mít právní jistotu o tom, dle jakých kritérií bude o podané žádosti rozhodováno.

Při rozhodování o přijetí nelze využít kritéria jako např. výsledek testu školní zralosti, členství ve sportovním klubu spolupracujícím se školou, pořadí přihlášky, vzdálenost bydliště dítěte od školy, bezproblémový sourozenec, dítě navštěvující mateřskou školu při dané základní škole či přípravnou třídu této školy z důvodu možné diskriminace a nerovného přístupu při přijímání.

§ 3a odst. 1 vyhlášky o základním vzdělávání: Zápis k povinné školní docházce (dále jen "zápis") je složen z formální části a, je-li při zápisu přítomno i zapisované dítě a souhlasí-li s tím zákonný zástupce dítěte, rovněž z rozhovoru a případně dalších činností s dítětem. Zákonný zástupce dítěte může být přítomen u všech součástí zápisu.

Komentář: Průběh zápisu k povinné školní docházce lze rozdělit na dvě části, formální a motivační část. Absolvování motivační části není podmínkou přijetí k povinné školní docházce.

§ 3a odst. 2 vyhlášky o základním vzdělávání: V průběhu formální části zápisu zákonný zástupce dítěte požádá o zápis dítěte k plnění povinné školní docházky.

§ 3a odst. 3 vyhlášky o základním vzdělávání: Rozhovor pedagogického pracovníka se zapisovaným dítětem trvá nejvýše 20 minut. Rozhovor je zaměřen na motivování dítěte pro školní docházku a orientační posouzení jeho školní připravenosti.

§ 3a odst. 4 vyhlášky o základním vzdělávání: Pokud škola připraví i jiné činnosti spojené s orientačním posouzením školní připravenosti dítěte formou hry nebo jinou vhodnou formou, je doba jejich trvání nejvýše 60 minut.

Komentář: Přihlášením v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku (§ 36 odst. 4 školského zákona), naplní zákonný zástupce svou zákonnou povinnost. Tím je zahájeno správní řízení o přijetí k povinné školní docházce.

Obsah formální části zápisu

Při podání žádosti (příklad viz Příloha č. 2) o přijetí k povinné školní docházce uvede zákonný zástupce dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, náležitosti stanovené v § 37 odst. 2, kterými jsou:

- jméno a příjmení žadatele (dítěte),
- datum narození,
- místo trvalého pobytu, popřípadě jinou adresu pro doručování (podle § 19 odst. 3 správního řádu),
- označení správního orgánu, jemuž je žádost určena (konkrétní základní škola).

S ohledem na zákonné zastoupení dítěte jeho zákonným zástupcem či jinou osobou k tomu oprávněnou, je zároveň podstatné zjišťovat:

- jméno a příjmení tohoto zástupce,
- místo trvalého pobytu tohoto zástupce, popřípadě jinou adresu pro doručování.

Zastupuje-li dítě jiná osoba než jeho zákonný zástupce, je zároveň podstatné, aby doložila své oprávnění dítě zastupovat.

Z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje. Zástupce účastníka řízení (zákonný zástupce dítěte) je povinen předložit na výzvu oprávněné úřední osoby průkaz totožnosti (§ 36 odst. 5 správního řádu).

S ohledem na pružnost správního řízení lze akceptovat evidenci telefonního spojení na zákonného zástupce či e-mailovou adresu.

Rodič/zákonný zástupce není účastníkem řízení o přijetí dítěte ani vedlejším účastníkem, ale je zástupcem dítěte ve správním řízení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. března 2016, č. j.: 4 As 280/2015-36). Z toho plyne v rozhodnutí soudu zmiňovaná souvislost, že odvolání proti rozhodnutí ředitele školy může podat pouze dítě v zastoupení rodiče, nikoliv rodič samotný.

Dále se doporučuje, aby byla škola zákonnými zástupci informována o údajích potřebných pro účely nastavení vhodných podpůrných opatření pro budoucího žáka školy:

- o znevýhodnění dítěte, uvedeném v § 16 školského zákona, údaje o mimořádném nadání, údaje o podpůrných opatřeních poskytovaných dítěti školou v souladu s § 16 školského zákona, a o závěrech vyšetření uvedených v doporučení školského poradenského zařízení,
- údaj o zdravotní způsobilosti dítěte ke vzdělávání a o zdravotních obtížích, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání.

Výše zmíněné informace týkající se znevýhodnění či zdravotního stavu dítěte však nemohou mít vliv na rozhodování ředitele školy o přijetí/nepřijetí dítěte.

Pokud zákonný zástupce poskytne doplňující doporučené údaje (o znevýhodnění či zdravotním stavu dítěte), je třeba souhlasu k tomu, aby škola zpracovávala a evidovala osobní a citlivé údaje dítěte/žáka ve smyslu všech ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Souhlas je poskytnut pro účely vedení povinné dokumentace školy podle školského zákona.

Pokud si ředitel školy není vědom rozporů mezi zákonnými zástupci o volbě školy, pak rozhodne o žádosti o přijetí. V opačném případě (například při doručení písemného nesouhlasu druhého rodiče s podanou žádostí o přijetí) zákonný zástupce odkáže na soud¹ a správní řízení přerušit². Základním kritériem pro zvolený postup musí být nejlepší zájem dítěte, kterým je mimo jiné realizace jeho práva na vzdělání. Nesouhlas rodičů o volbě školy a postup ředitele školy nesmí vést k znemožnění vzdělávání dítěte ve škole respektive k absenci rozhodnutí o právu na přijetí do školy. Lze doporučit i při absenci potřebných podkladů k začátku školního roku, aby ředitel spádové školy rozhodl o žádosti o přijetí tak, aby mohlo dítě plnit povinnou školní docházku.

¹ Nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná (např. kde se bude dítě vzdělávat), rozhodne o tom na návrh rodiče soud (§ 877 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

² Blíže viz § 64 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Soudy v minulosti v této souvislosti konstatovaly, že pokud nebude dítě zapsáno (v důsledku neshody rodičů) do žádné základní školy, protože ani jeden z rodičů nesouhlasil se spádovou základní školou, zahájí povinnou školní docházku ve své spádové škole dítě automaticky (rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. dubna 2013, sp. zn. 28 Co 158/2013).

Škola poskytne zákonným zástupcům dítěte informace:

- o vyučovacím jazyku, kterým je jazyk český nebo jazyk národnostní menšiny, případně informaci o výuce předmětů v cizím jazyce, pokud má škola udělen souhlas vyučovat některý předmět v cizím jazyce formou rozhodnutí MŠMT,
- o možnosti udělení odkladu školní docházky (v obecné rovině, bez vazby na orientačně zjištěnou úroveň školní připravenosti, zejm. o formě podání žádosti o odklad školní docházky, o průběhu tohoto řízení a o nutnosti doložit do stanoveného termínu souhlasná stanoviska školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa),
- o možnosti vyrovnat nerovnoměrnosti vývoje dítěte docházkou do mateřské školy, případně do přípravné třídy základní školy, pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte (v případě udělení odkladu školní docházky),
- o možnostech rozsahu a nabídky individuální pomoci a komunikaci se zákonnými zástupci pro přípravu dítěte na vstup do školy u dětí pocházejících z jazykově odlišného prostředí, včetně dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.

V případě budoucího vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami nebo nadaného a mimořádně nadaného žáka je vhodné informovat také o systému společného vzdělávání:

- o pravidlech vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- o systému podpůrných opatření a jejich financování (jasná pravidla pro přiznávání podpůrných opatření, s důrazem na kvalitní diagnostiku, spolupráci rodičů, poradenských zařízení a škol a na dostupnost revizních nástrojů),
- o spolupráci školy s rodinou žáka a se školským poradenským zařízením, případně školním poradenským pracovištěm,
- o možnosti vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- o možnostech přeřazení žáka do vyššího ročníku.

Obsah motivační části zápisu

Cílem je motivovat dítě pro školní docházku, představit mu školu jako bezpečné a příjemné prostředí, kterého se není třeba obávat.

V rámci neformálních aktivit (např. rozhovor, hra, připravené cílené aktivity zaměřené na zhodnocení určitých dovedností dítěte, prohlídka školy) s dítětem pak pedagog orientačně zjišťuje úroveň jeho dosažených znalostí a dovedností. Při zápisu nemá být dítě podrobováno diagnostickému testování, neboť to je plně v kompetenci školských poradenských zařízení, odborného lékaře nebo klinického psychologa.

Pro organizaci zápisu je vyhláškou o základním vzdělávání stanoveno, že rozhovor pedagogického pracovníka s dítětem trvá nejvýše 20 minut. Uvedená maximální doba přímé komunikace odpovídá věkové zralosti a schopnostem dítěte se soustředit. Pokud škola

připraví i jiné aktivity spojené se sledováním dovedností dítěte na různých místech školy s rozličnými formami podobné herním činnostem, může být tato doba nejvýše 60 minut.

Komentář: Při motivační části zápisu dochází, kromě motivace dítěte pro školní docházku, také k orientačnímu posouzení jeho školní připravenosti. Pokud je dítě přítomno zápisu, může dojít také ke vzájemnému seznámení dítěte a zákonných zástupců se školou a pedagogy.

Škola v průběhu zápisu nezjišťuje dosaženou úroveň rozvoje ve všech vzdělávacích oblastech stanovených RVP PV, nýbrž volí schopnosti a dovednosti, jejichž úroveň rozvoje lze v průběhu zápisu orientačně posoudit (§ 3a odst. 5 vyhlášky o základním vzdělávání). Navíc musí zohlednit rozdílné schopnosti dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí nadaných.

Podklady pro orientační posouzení školní připravenosti dítěte

Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání, které se uskutečňuje podle RVP PV v mateřských školách nebo přípravných třídách základní školy. Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Od září 2012 jsou přílohou RVP PV Konkretizované očekávané výstupy (KOV), které dále rozpracovávají a zpřesňují jednotlivé očekávané výstupy v rámci vzdělávacích oblastí v RVP PV, které jsou popsány v optimální úrovni a které lze považovat pro děti na konci předškolního období za žádoucí. Konkretizované výstupy upřesňují požadavky na jednotlivé očekávané výstupy v podobě činností a příležitostí tak, aby bylo zcela jasné, co by mělo dítě zpravidla na konci předškolního vzdělávání dokázat.

Součástí KOV je i Desatero pro rodiče předškolního věku (uvedeno v Příloze č. 1). Tento materiál nabízí zákonným zástupcům dětí předškolního věku v přehledné podobě základní informace o tom, co by mělo jejich dítě zvládnout před vstupem do základní školy. Jsou zde zachyceny jak výchovné, tak vzdělávací předpoklady. Je třeba mít ale na zřeteli, že zrání dítěte je nerovnoměrné, že každé dítě nemusí všech parametrů dosáhnout, ale může se k nim přiblížit.

Jako základní východisko pro orientační posouzení školní připravenosti dítěte doporučujeme školám Desatero pro rodiče předškolního věku uvedené v RVP PV. Není účelem zápisu zjistit všechny níže uvedené dovednosti dítěte. Škola si zvolí činnosti dle vlastního výběru, kterými lze v průběhu zápisu ověřit vybranou dovednost. Škola také musí vycházet ze svých vlastních podmínek a místních zvyklostí.

Schopnosti, možnosti a dovednosti dítěte, zjištěné např. testy školní zralosti nebo při motivační části zápisu, nelze využít pro rozřazování dětí do tříd podle jejich dosažených výsledků.

III. Další informace pro zákonné zástupce dítěte podané školou v době zápisu

Novelou vyhlášky č. 48/2005 Sb. náleží základním školám informační povinnost vůči zákonným zástupcům dětí:

§ 3a odst. 6 vyhlášky o základním vzdělávání: Škola při zápisu prokazatelným způsobem informuje zákonného zástupce dítěte, jak může do doby zahájení povinné školní docházky pomoci dítěti v jeho dalším rozvoji.

Pro možnost dalšího zlepšení vybavenosti dítěte danými kompetencemi z RVP PV škola zákonným zástupcům doporučí do zahájení školní docházky vést dítě v oblastech, ve kterých byla zjištěna nižší úroveň školní připravenosti, pracovat s dítětem dle Desatera pro rodiče. Škola seznámí zákonné zástupce dítěte s tímto materiálem a upozorní je, na které oblasti se mají především zaměřit.

Jako další vhodná doporučení pro zákonné zástupce je možné využít tato doporučení:

Jak můžete pomoci svým dětem

- **Věnujte dítěti soustředěnou pozornost** – při rozhovoru s ním se nezapínejte jinou činností, dejte mu najevo zájem, trpělivě je vyslechněte, projevujte vstřícnost a přívětivé chování.
- **Vyprávějte dítěti a čtěte mu** – televize či video nenahradí lidské slovo a osobní kontakt.
- **Pověřujte dítě drobnými úkoly a domácími pracemi** – pěstujte tak jeho samostatnost a zodpovědnost, rozvíjíte i motoriku.
- **Rozvíjejte poznání z oblasti života lidí, zvířat i rostlin** – vedle obecné informovanosti rozšiřujete i jeho slovní zásobu.
- **Vybírejte vhodné hry a činnosti, sami se do nich zapojte** – stavebnice, skládky, dějové obrázky i práce s drobným výtvarným materiálem rozvíjejí poznání a tvořivost. Vaše účast posiluje citovou zralost dítěte.
- **Upevňujte prostorovou orientaci a pojmy nahoře, dole, vlevo, vpravo, vpřed, za** – výrazně to ovlivňuje základy psaní, čtení a počítání.
- **Dbejte na vhodné pohybové aktivity a zdravé stravování** – příroda je velká tělocvična, prospěje i vám.
- **Trénujte změny denního režimu související se školní docházkou** – ranní vstávání, odbourávání odpoledního spánku, čas pravidelného ukládání k večernímu spánku zmírní každodenní stres pro děti, zákonné zástupce i pedagogy, připravujte dítě na to, co ho čeká nového v době školní docházky.
- **Vytvářejte sociální situace, kdy se dítě učí jednat s jinými lidmi** - uplatňovat základní společenská pravidla při jednání s lidmi, vyřizovat drobné vzkazy, nebát se komunikace ve známém prostředí apod.

IV. Vydání rozhodnutí o přijetí/nepřijetí k povinné školní docházce

Ředitel školy rozhoduje (§ 165 školského zákona) ve správním řízení o přijetí k základnímu vzdělávání podle § 46 školského zákona, za podmínek stanovených v § 36 téhož zákona.

V rozhodnutí o přijetí/nepřijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání by mělo být vždy uvedeno, od kterého školního roku je/není dítě k základnímu vzdělávání přijímáno. Uvedený údaj je nezbytný z důvodu určitosti rozhodnutí a jednoznačného vymezení vzniku právních nároků s rozhodnutím spojených.

Náležitosti rozhodnutí ve správním řízení upravuje § 68 odst. 1 správního řádu. Jsou jimi: výroková část, odůvodnění a poučení o opravném prostředku.

Výroková část rozhodnutí obsahuje řešení otázky, která je předmětem řízení, právní ustanovení, podle nichž bylo rozhodováno a označení účastníka.

Odůvodnění je nezbytnou součástí rozhodnutí. Rozhodnutí je třeba odůvodnit důkladně a pečlivě. Odůvodnění musí shrnout výsledky řízení, tj. uvést, jaké skutečnosti byly podkladem pro vydání rozhodnutí. Ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu stanoví, že v odůvodnění se uvedou důvody výroku, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků.

Odůvodnění rozhodnutí není třeba, jestliže správní orgán prvního stupně (konkrétní základní škola) v plném rozsahu žádosti vyhová.

Poučení obsahuje informaci, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává. Odvoláním lze napadnout výrokovou část rozhodnutí, jednotlivý výrok nebo jeho vedlejší ustanovení. Odvolání jen proti odůvodnění rozhodnutí je nepřipustné (§ 82 správního řádu).

Rozhodnutí o přijetí, resp. nepřijetí, k povinné školní docházce by tedy mělo obsahovat zejména informace o volné kapacitě školy, počtu podaných žádostí, počtu přijatých dětí a kritériích k přijetí dítěte. Odůvodnění má být formulováno individualizovaně, aby z něj bylo patrné, proč správní orgán (ředitel konkrétní základní školy) rozhodl v případě konkrétního dítěte tak, jak rozhodl.

Chybějící nebo nedostatečné odůvodnění (např. odůvodnění spočívající pouze v konstatování, že dítě nebylo přijato z kapacitních důvodů nebo rozhodnutí, které obsahuje jen odkaz na příslušná ustanovení právních předpisů) je podle ustálené judikatury nepřezkoumatelné, neboť důvody, o něž se výrok opírá, zcela chybějí. Takové rozhodnutí musí být v odvolacím nebo přezkumném řízení zrušeno.

Rozhodnutí vydává ředitel konkrétní základní školy bez zbytečného odkladu. Pokud nelze rozhodnutí vydat bezodkladně, pak jej vydává nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení (příp. se připočítává doba až 30 dnů, jestliže je zapotřebí nařídít ústní jednání nebo místní šetření, je-li třeba někoho předvolat, někoho nechat předvést nebo doručovat veřejnou vyhláškou osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat, nebo jde-li o zvláště složitý případ, anebo doba nutná k provedení dožádání podle § 13 odst. 3, ke zpracování znaleckého posudku nebo k doručení písemnosti do ciziny).

Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost řediteli školy spádové, a to nejpozději do konce května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku (§ 36 odst. 5 školského zákona).

Rozhodnutí má 1 originál, který se zakládá do spisu a vždy je uložen v základní škole. Na originále je kulaté razítko příslušné školy a originální podpis ředitele školy. Stejnopis rozhodnutí (podpis oprávněné úřední osoby může být na stejnopisu nahrazen doložkou "vlastní rukou" nebo zkratkou "v. r." u příjmení oprávněné úřední osoby a doložkou "Za správnost vyhotovení:" s uvedením jména, příjmení a podpisu úřední osoby, která odpovídá za písemné vyhotovení rozhodnutí."), v případě rozhodnutí o nepřijetí, doručí základní škola zákonnému zástupci dítěte do vlastních rukou. V případě předání rozhodnutí dvěma zákonným zástupcům dítěte se pořizují dva stejnopisy (v případě, že si přeje druhý rodič být vyrozuměn).

Zákonný zástupce účastníka řízení (dítěte) může podat odvolání proti rozhodnutí ředitele základní školy v 15 denní lhůtě, která běží od následujícího dne po doručení. Odvolání podává zákonný zástupce ke krajskému úřadu příslušného kraje, kde sídlí základní škola, prostřednictvím ředitele konkrétní základní školy.

Při přezkumu podaného odvolání ředitel základní školy zváží, zda své původní rozhodnutí o nepřijetí dítěte změní na rozhodnutí o přijetí. Pokud může odvolateli v plném rozsahu vyhovět v rámci jeho odvolání, učiní tak tzv. autoremedurou a vydá nové rozhodnutí (§ 87 správního řádu). Jinak předá věc krajskému úřadu společně se stanoviskem do 30 dnů (§ 88 správního řádu).

Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, bude plnit povinnou školní docházku v souladu s § 49 odst. 4 školského zákona střídavě ve dvou základních školách, musí ředitelé škol, v nichž se žák vzdělává, mezi sebou dohodnout pravidla spolupráce. Rozhoduje-li ředitel ve věcech uvedených v § 165 odst. 2, vyžádá si před rozhodnutím vyjádření ředitele druhé školy. Rodiče žáka, který byl rozhodnutím soudu svěřen do jejich střídavé výchovy, musí zažádat o přijetí v obou školách, kde bude žák případně plnit povinnou školní docházku (dle bydliště rodičů). Ředitelé obou škol rozhodují ve správním řízení o přijetí/nepřijetí k povinné školní docházce.

V. Zrušení předchozího opatření *Doporučení k organizaci zápisů k povinné školní docházce*

Doporučení k organizaci zápisů k povinné školní docházce, č.j.: MSMT–10670/2014 ze dne 10. 7. 2014 se zrušuje.

Mgr. Václav Pícl
náměstek pro řízení sekce vzdělávání

Příloha č. 1

Desatero pro rodiče³

1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pohybuje se koordinovaně, je přiměřeně obratné a zdatné (např. hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně)
- svlékne se, oblékne i obuje (zapne a rozepne zip i malé knoflíky, zaváže si tkaničky, oblékne si čepici, rukavice)
- je samostatné při jídle (používá správně příbor, nalije si nápoj, stoluje čistě, požívá ubrousek)
- zvládá samostatně osobní hygienu (používá kapesník, umí se vysmrkat, umyje a osuší si ruce, použije toaletní papír, použije splachovací zařízení, uklidí po sobě)
- zvládá drobné úklidové práce (posbírá a uklidí předměty a pomůcky na určené místo, připraví další pomůcky, srovná hračky)
- postará se o své věci (udržuje v nich pořádek).

2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- zvládá odloučení od rodičů
- vystupuje samostatně, má svůj názor, vyjadřuje souhlas i nesouhlas
- projevuje se jako emočně stálé, bez výrazných výkyvů v náladách
- ovládá se a kontroluje (reaguje přiměřeně na drobný neúspěch, dovede odložit přání na pozdější dobu, dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci)
- je si vědomé zodpovědnosti za své chování
- dodržuje dohodnutá pravidla.

3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- vyslovuje správně všechny hlásky (i sykavky, rotacismy, měkčení)
- mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.
- mluví většinou gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.)
- rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v jeho prostředí
- má přiměřenou slovní zásobu, umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přirozeně a srozumitelně hovoří s dětmi i dospělými, vede rozhovor, a respektuje jeho pravidla
- pokouší se napsat hůlkovým písmem své jméno (označí si výkres značkou nebo písmenem)
- používá přirozeně neverbální komunikaci (gesta, mimiku, řeč těla, aj.)
- spolupracuje ve skupině.

4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

³ <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-pro-rodice-deti-predskolniho-veku>

- je zručné při zacházení s předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami a nástroji (pracuje se stavebnicemi, modeluje, stříhá, kreslí, maluje, skládá papír, vytrhává, nalepuje, správně otáčí listy v knize apod.)
- zvládá činnosti s drobnějšími předměty (korálky, drobné stavební prvky apod.)
- tužku drží správně, tj. dvěma prsty třetí podložený, s uvolněným zápěstím
- vede stopu tužky, tahy jsou při kreslení plynulé, (obkresluje, vybarvuje, v kresbě přibývají detaily i vyjádření pohybu)
- umí napodobit základní geometrické obrazce (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník), různé tvary, (popř. písmena)
- rozlišuje pravou a levou stranu, pravou i levou ruku (může chybovat)
- řadí zpravidla prvky zleva doprava
- používá pravou či levou ruku při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje (je zpravidla zřejmé, zda je dítě pravák či levák).

5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- rozlišuje a porovnává podstatné znaky a vlastnosti předmětů (barvy, velikost, tvary, materiál, figuru a pozadí), nachází jejich společné a rozdílné znaky
- složí slovo z několika slyšených slabik a obrázků z několika tvarů
- rozlišuje zvuky (běžných předmětů a akustických situací i zvuky jednoduchých hudebních nástrojů)
- rozpozná rozdíly mezi hláskami (měkké a tvrdé, krátké a dlouhé)
- sluchově rozloží slovo na slabiky (vytleskává slabiky ve slově)
- najde rozdíly na dvou obrazcích, doplní detaily
- rozlišuje jednoduché obrazné symboly a značky i jednoduché symboly a znaky s abstraktní podobou (písmena, číslice, základní dopravní značky, piktogramy)
- postřehne změny ve svém okolí, na obrázku (co je nového, co chybí)
- reaguje správně na světelné a akustické signály.

6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- má představu o čísle (ukazuje na prstech či předmětech počet, počítá na prstech, umí počítat po jedné, chápe, že číslovka vyjadřuje počet)
- orientuje se v elementárních počtech (vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků minimálně v rozsahu do pěti (deseti))
- porovnává počet dvou málopočetných souborů, tj. v rozsahu do pěti prvků (pozná rozdíl a určí o kolik je jeden větší či menší)
- rozpozná základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník atd.)
- rozlišuje a porovnává vlastnosti předmětů
- třídí, seskupuje a přiřazuje předměty dle daného kritéria (korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti)
- přemýšlí, vede jednoduché úvahy, komentuje, co dělá („přemýšlí nahlas“)
- chápe jednoduché vztahy a souvislosti, řeší jednoduché problémy a situace, slovní příklady, úlohy, hádanky, rébusy, labyrinty

- rozumí časoprostorovým pojmům (např. nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně, dříve, později, včera, dnes), pojmům označujícím velikost, hmotnost (např. dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký).

7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- soustředí pozornost na činnosti po určitou dobu (cca 10-15 min.)
- „nechá“ se získat pro záměrné učení (dokáže se soustředit i na ty činnosti, které nejsou pro něj aktuálně zajímavé)
- záměrně si zapamatuje, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit a reprodukovat, částečně i zhodnotit
- pamatuje si říkadla, básničky, písničky
- přijme úkol či povinnost, zadaným činnostem se věnuje soustředěně, neodbíhá k jiným, dokáže vyvinout úsilí a dokončit je
- postupuje podle pokynů
- pracuje samostatně.

8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- uplatňuje základní společenská pravidla (zdraví, umí požádat, poděkovat, omluvit se)
- navazuje kontakty s dítětem i dospělými, komunikuje s nimi zpravidla bez problémů, s dětmi, ke kterým pociťuje náklonnost, se kamarádí
- nebojí se odloučit na určitou dobu od svých blízkých
- je ve hře partnerem (vyhledává partnera pro hru, v zájmu hry se domlouvá, rozděluje a mění si role)
- zapojí se do práce ve skupině, při společných činnostech spolupracuje, přizpůsobuje se názorům a rozhodnutí skupiny
- vyjednává a dohodne se, vyslovuje a obhajuje svůj názor
- ve skupině (v rodině) dodržuje daná a pochopená pravidla, pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit
- k ostatním dětem se chová přátelsky, citlivě a ohleduplně (dělí se o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělí si úlohy, všímá si, co si druhý přeje)
- je schopno brát ohled na druhé (dokáže se dohodnout, počkat, vystřídat se, pomoci mladším).

9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevat tvořivost

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pozorně poslouchá či sleduje se zájmem literární, filmové, dramatické či hudební představení
- zaujme je výstava obrázků, loutek, fotografií, návštěva zoologické či botanické zahrady, statku, farmy apod.
- je schopno se zúčastnit dětských kulturních programů, zábavných akcí, slavností, sportovních akcí
- svoje zážitky komentuje, vypráví, co vidělo, slyšelo, dokáže říci, co bylo zajímavé, co jej zaujalo, co bylo správné, co ne

- zajímá se o knihy, zná mnoho pohádek a příběhů, má své oblíbené hrdiny
- zná celou řadu písní, básní a říkadel
- zpívá jednoduché písničky, rozlišuje a dodržuje rytmus (např. vytleskat, na bubínku)
- vytváří, modeluje, kreslí, maluje, stříhá, lepí, vytrhává, sestavuje, vyrábí
- hraje tvořivé a námětové hry (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře), dokáže hrát krátkou divadelní roli.

10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- vyzná se ve svém prostředí (doma, ve škole), spolehlivě se orientuje v blízkém okolí (ví, kde bydlí, kam chodí do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit když je v nouzi apod.)
- zvládá běžné praktické činnosti a situace, s nimiž se pravidelně setkává (např. dovede vyřídít drobný vzkaz, nakoupit a zaplatit v obchodě, říci si o to, co potřebuje, ptá se na to, čemu nerozumí, umí telefonovat, dbá o pořádek a čistotu, samostatně se obslouží, zvládá drobné úklidové práce, je schopno se starat o rostliny či drobná domácí zvířata)
- ví, jak se má chovat (např. doma, v mateřské škole, na veřejnosti, u lékaře, v divadle, v obchodě, na chodníku, na ulici, při setkání s cizími a neznámými lidmi) a snaží se to dodržovat
- má poznatky ze světa přírody živé i neživé, lidí, kultury, techniky v rozsahu jeho praktických zkušeností (např. orientuje se v tělesném schématu, umí pojmenovat jeho části i některé orgány, rozlišuje pohlaví, ví, kdo jsou členové rodiny a čím se zabývají, rozlišuje různá povolání, pomůcky, nástroje, ví, k čemu jsou peníze, zná jména některých rostlin, stromů, zvířat a dalších živých tvorů, orientuje se v dopravních prostředcích, zná některé technické přístroje), rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím, s nimiž se bezprostředně setkává (např. počasí a jeho změny, proměny ročních období, látky a jejich vlastnosti, cestování, životní prostředí a jeho ochrana, nakládání s odpady)
- přiměřeným způsobem se zapojí do péče o potřebné
- má poznatky o širším prostředí, např. o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), o existenci jiných zemí a národů, má nahodilé a útržkovité poznatky o rozmanitosti světa jeho řádu (o světadílech, planetě Zemi, vesmíru)
- chová se přiměřeně a bezpečně ve školním i domácím prostředí i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře), uvědomuje si možná nebezpečí (odhadne nebezpečnou situaci, je opatrné, neriskuje), zná a zpravidla dodržuje základní pravidla chování na ulici (dává pozor při přecházení, rozumí světelné signalizaci)
- zná faktory poškozující zdraví (kouření)
- uvědomuje si rizikové a nevhodné projevy chování, např. šikana, násilí.